

Forfatter: Torfæus, Thormod

Titel: BREV TIL: Magnusson, Arne FRA: Torfæus, Thormod (1691-01-28)

Citation: Torfæus, Thormod: "BREV TIL: Magnusson, Arne FRA: Torfæus, Thormod (1691-01-28)", i *Arne Magnussen - Brevveksling med Torfæus (Þormóður Torfason)*, Nordisk Forlag, s. 114. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-001991698-000-shoot-L0019916980000035.pdf> (tilgået 30. april 2024)

Anvendt udgave: Arne Magnussen - Brevveksling med Torfæus (Þormóður Torfason)

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 28. januar 1691. AM. 283, fol., bl. 126—29. Ásg. Jónssons hand.

Har ikke modtaget noget brev fra A. M. mellem 25/10 og 27/12, altså ikke det i midten af december afsendte. Undrer sig over aldrig at få svar fra renteskriver Bentsen. Glæder sig over ordningen af A. M.s forhold og lover sig det bedste af Moths trofasthed; A. M. vil sikkert komme til at udgive hele Historia Ecclesiastica og blive antikvar; T. er M. så forpligtet, at han ikke tør tilskrive ham anderledes end indlagte udviser. Arbejder stadig på at få det orknøske pantebrev udleveret, har skrevet med det formål at få øerne indløste. Berører sine krav på Brockenhuus og den afdøde biskop Jon, hvis gæld hans søn Tord bør betale og A. M. forestille ham dette. Giver sine meninger om en omordning af Islands gejstlige og verdslige administration: nedlæggelsen af de to nuværende bispestole, men oprettelsen af et bispedømme i hver fjærding 1 lagmand i hver fjærding med tilhørende lovtingskriver, altinget afskaffet («som gør mere ondt endt godt»), henvisning af lagmandsdommene til en højere instans, sysselmandsafgifterne indbetalte gennem købmændene, en sorenskriver i hvert syssel foruden sysselmanden, en islandsk sekretær i København til at foredrage alle suppliker for oversekretæren, og til hvem alle klager fra Island kunde rettes; denne plads burde A. M. have. Takker for tilbudet om indkøb af bøger på Bartholins avktion og nævner nogle sådanne. Berører enkeltheder i Knytlinga saga og søger oplysninger ang. antikviteter. Giver anvisning til den billigste brevforsendelse. Boser Markus Gjøe, som han kender fra gamle dage.

Thil Arna Magnussonar aff samme dato, 28. januarii [1691].

Intime amice, lychsaligt nytt aar och goda promotion!

Hans goda och lenge effterlangada breff aff 3. joladag medtog jeg þann 21. hujus. Sidan hann schriffadi 25. 8br., heffve jeg echert fengid; þar upa svaradi jeg þann 26. 9br., lagde i fogedens aff Jederens Madz Holms breiff, och heffvi eg fengid svar fra honum, at þad væri nidur sendt. Sidan heffvi jeg schriffad ydur tvo breff til; þad fyrsta heffir Asgeir gleimt ad datera i copiebokinne, mun vera schriffad d. 13. eda 14. Xbr., i renterischriffuer peder Rasmuss[ens] convert, þad seinna aff 11. hujus, i fogedens Friderich Tonders convert; enn þad þer segist haffa schrifad mer til lirir nochrum vikum og sendt til Helsingör, ef þad er annad enn aff 25. 8br., heffi jeg eche fengid; mun þar uti standa, hvad morg breff þer haffid fengid fra mer, s. 115 siden þer neffnid þad her eche, enn mig vardar þo um at vita, hvort öll min breff komast til schila; tvo heffvi jeg sendt thil renterischriffara peder Rasmuss[en]. Giarnan vilde jeg þer so subtilig vildud komast at, hvad ordsok mune vera, at jeg aldrig fæ svar fra renterischriffara Bendzon; sende honum litid i sumar, echert svar; schriffad um nochora posta och bedid um svar, echert, och veit eche annad en hann se minn vinur; echi at leitast effter því hia honum, enn hvar þer ellegar siaid rad. At sieud fluttir thil doctor Caspar er vel, jeg veit þer haffid þar fri kost, schulud koma i Collegium Borrichii; mætti nærmehra schrifast och hvad leligheit, hvad offic., hvad titil; oscha þo til luchu. Þann fyrsta part aff Historia Ecclesiastica at hafa tekid upa ydur, er vel, hvor snart verdur sa ferdugur? At þad er aff Moths radum, er mer kiært, och hann heffur þa loffad godu sidann, kiærara; seigid mer þann fyrsta hann heffir svikid; aff ollum hans dygdum helld jeg mest aff hans trulesti. Sa fyrsti partur Historiæ Eccl. bethyder þann seinasta, alla ætlar hann at lata ydur giora, og verda antiqvarium; jeg er honum i hæsta mata obligeradur, þori því echi odruvis at schriffa enn þer siaid aff innlogdu, och manod þer halda mer þad til goda¹. Jeg schriffa langort breff um pantabreffid aff Orkneyium, at mætti upsækiaist; villde giarnann þer kæmist at hia Banner, hvorninn hann tæki þad upp; jeg segi honum einfaldliga ut, at Orcades haffve jeg schriffad thil þess enda þær mætti inn leisast, och eff originallenn finst echi, þa copie; þad er undur þer haffid aldri svarad mer, hvad Bartholinus sagde þar um, þar jeg þo nochorum sinnum schriffadi honum til um þad. Jeg bid ydur at flyta Orcadibus, þad fyrsta þer kunnid, fra Vormio och lata mig straxs vita hans censur; hann er meir enn seinn. Latid heffi eg Moth vita, at jeg mun publice þacha honum; hvort þad verdur vid Örkneyiar eda Færeyiar, bid eg ydur radfæringar. Þessi breff heffi jeg schriffad ydur thil aff 3., 13., 23. 8br., 26. 9br., 13. Xbr., 11. jan. 91, so er nu þetta attunda[!]. Cap. Michel schriffar mer thil um Brochenhuuss ohalldinyrði, vanur er jeg þar til; her var sagt hann væri ordinn obrist i Þrandheimi; mer þotti þad nimis grave, upa degradentz, þo tvila jeg eche uppa, ats. 116 hann ma haffa recommendation fra Saxen, och udvirchar hun vel nochud, sidan hann vill þiena i Danmork for rolighed schyld. Kunnid þer echi at komast at, hvad hann helldur and um? Mons. Þordur, son biskups Jons, heffur svarad capitain Michel hann echi vill borga handschriffit fodur sins, fyrr enn hann heffur sied hans reikningschapa a moti mer. Enn þer haffid sed aff hans breffum, hvad hann prætenderade upa mig, och hans egen hand, ad vid vorum forliktir um þad thil forna; ydur kienni jeg um, at þad sendtist echi nidur med handschriffinne; nu þycher mer och ydur schyldast at clarera þad soleidis, at þer segid honum, at þer haffid þetta allt sied hia mer; vill hann echi trua ydur, vil jeg senda honum copiur aff þessu och hans fodurs breffi; vill hann echi retta sig þar effter, þa geffid mer anleding, hvat giora schal. Litol sæmd mun fodur hans at verda, och þeim honum adstanda; mætti vita, hvart hann færi thil Islandz i sumar. Ad Holastadur secularizerist, er nidrun landinu, enn eigi see jeg stora þorff firir þa biskups stola. Greniastadur er biskups stoll godur nog firir Nordlendinga fiordung, sierdeilis, eff Mula stadur legst thil, Breidabolstadur firir Sunnlendinga fiordung, rifdarlegri, ef Oddi legdist thil, Stadarstadur fyrir Vestfyrdinga, serdeilis eff Hytardalur legdist thil, Vallanes firir Austfyrdinga, eff Eydaler eda Kirkiubær legdist thil; væri þa meiri reputation konginom at haffa þar flora biskupa heldur enn eirn; meiri hægd fyrir biskupana, och þo nog at hallda sig med. Kynni þad ad schee effter Mag. Þordar dauda enn echi fyrr, enn echi vil jeg, eche helldur radlegg jeg

yður, það at angieffa, því med það godz, sem er lagt thil guds æru, þó vanbrúkad se, vil jeg mig hvarke i radum ne dadum neitt med befatta. Hitt er betra, effter sem þer haffid þeirra log undir hondunum, at þer observert vel, hvort þeir vilia sama statum hallda sem hingad thil eda nochud umbreyta, och breytni væri su best, at su potestas væri echi infinita, sem þar heffir lengi hafft yffirgang, enn hvorri bestillingu seu præscriberadir certi limites, eirn logmadr i hveriom fiordunge, haffi i lön þann toll i þeim fiordunge, sem nu er udlagt, och schiffvist launinn med ollum, sem tveir nu hafa og viss eru, nema þar sem claustru eru, haffve þa i forleninga, laugpings schriffari hia hveriom laugmanne, færi sialfur til bogs, och se hun numererud och beseignd under landsins signet, haffi i laun aull þingfarar laun i þeirri syslu, sem logmadurinn residerar, s. 117alþing afschaffad, það giorer meir illt enn gott, logmans domar stefniz ut eda firir commissarar, amptmadur aldri ad dæma, allar syslu affgiffter gialdist aff syslumonnum i næstu kaupstadi, kaupmadurinn, firir það hann fær voruna, bethale aarluga thil renlucammeret affgiffatina och standi sialffur fyrir, því hann a þa al ævintyra vorunne, hvort heldur er, gefi syslumanne qvitering; a þridia hvoriu ari sendi hann þær lil Bessastada och take amptmandens eda ampschriffarans qvitering thil baka; besta kongs jord i hvorri syslu se syslumans resident [!] alltid, og geffi hann kongi landschuld, þar ligge allar doma bækur; sorenschriffari se i hvorri syslu, hali doma bok underdregna och numererada fra Bessastodum, leggis a hvors syslumans gard, þar altid at finnast, haffi i launinn laugrettu manna kaup i þeirri syslu, enn þar sem landscliriffarinn helfur það, finnast annad al leggja honum thil utan kongsins schada; med cloustr giolld haldis eins og med syslu giolld. Klagist nochud firir amptmanne, at echi nai retti hia syslumonnum, kalli hann firir sig, og examinere sokina, vise sva til oviliugra domara, þadan til logmannz; amptmadr utann dom echert al lata exeqvera, echi heldur syslu madur. Þella er onaudsynlegt project aff mer, sem þelta kemur eigi neitt vid; þer halldid þessu firir yður sialfan, það er idea Platonica; þó legst þelta lil, ad amptmanden, ellegar och það lieltara er biskupar i geisligum, och logmenn i versligum sokum i hvorium fiordunge, schriffve upa allar supplicationer; enn gangi sokinn þa sialfa and, eda þeir sieu viliuger i malinu, þa amptmadurinn. Eirn islendschan secretera villdi Hans Mayt. allra naadigst bevilge i cancelienu, at sia allar supplicationer och offver drage obersecleren; thil hans megj och allir schriffa sinar supplicationer, sem kandsche echi þora firir amptmanne eda logmonnum eda syslumonnum, och hann þær examinere och sidan erkyndige sig hia oviliugum personum; hann ad giora sinn eid. Væri jeg vel kunnugur, so jeg væri heyrdur, schylde jeg gefa yður an lil þess lika med antiqvarii charge, fyndist og eitthvad ad leggja þar til. Erkyndiget þer yður, hvad lil schanzens a Bessastodum hans underhold er lagt, enn i þessari tid vegna Mullers nixs. Þad er gott thilbod um at kaupa mer til handa þær bækur aff Bartholini, sem þer meinid jeg muni purffa med, och það bygg jeg giarna, það jeg schrifadi effter til Englandz gech illa aff; nu veit jeg, ad yður stendur vel altid fri firir al komast up a bibliothecit, nu villdis. 118jeg og vita þeirra noffn, sem þier meinid jeg þurfi mest med, Brunsvigs och Flandres, Russiæ och Hungariæ, poloniæ res citerast hia oss, kynne þeir þostar at efftir siast, enn fmnasl nochorer postar i þeim, sem oss kemur vid, þa er vert at kaupa þær. Liberum Baronum ab Herbenstein ¹ villdi jeg haffa, og hvad annad þer siaid mer þorf. Echi þarff lengur at dyliast um, ad hun het Ragnhildur dottir hans Eiriks eygoda, það stendur fullum ordum i Knytlinga sogu 51. cap., þa tekid er upphaff a S. Canuto rege, his verbis »sonur Hakonar norræna och Ragnhildar, dottur Eiriks k[onung]s, het Eirikur lambi«, enn talar um Eyrik eygoda; enn Biorn, fader[!] ² broder Sveins Ulfssonar, sem i Knytlinga sogu 5. cap. talast um og Eyvindur Biffri segir nu se eigi a þinginu, se þó vitrastur, þa Haraldur Hein utvelst, var longu fyrr drepinn aff Sveini Godvinss[yni] i Englandi, utan hann hafi att tvo brædur, sem hetu Biorn. At gora stragolff um vetr sem um sumar, i sogu aff Olafi kyrra, schil jeg eigi, item leidzlu drychior ibidem. Kalfa a Fioni næst Odense, þegar farid er fra Medalfarsund, sie jeg echi i landcortinu. Refdi, hvad vopn er það? a þessu bygg eg leidretting. Þar sem echi gengr an það jeg hefi schriffad um correspondentzet, schal jeg accordera med post directeur peder Grouner i Christiania, um vist qvantum firir ochar breff framm och thil baka. Þad þer hafid lagt postpeninga ut hia Johan Banner eda odrum, schal jeg bethala. Jeg schriffa Her Hendrich Rosenk[ilde] i Stavanger til at koma þessu til sama directeur, och hann siai firir, hvart sidan kemur fri; schriffid mer sva einkel breff afftur, um alt sem mest aliggrur. Jeg hefi i sinne at schrifu echi eitt ord til Islands i aar, och lata sem jeg hafi eingen fengid eda neitt beschein; i midlertid kann madur at faa radrum, eff gud sparer. Vilde þer heilsa capitain Michel och hans kiærustu med þoch firir thilschriffid; jeg vil echi svara vegna postpeninga; bidied hann vilie betur halda Brochenhus i eyru, þegar hann kemur afftur fra Fyn; fær hann nochud pladz, so er nochur apparenz til bethalingsins einhvern tima. Villdud þer adressera ydar breff sem schrifid, þa þer hafid fengid beschein upa mitt thil Moth, það fylger med þessum poste, til post directiur i Christiania, sva kandsche hand stinge því i aviserana, því jeg interessera þar i. Þad er mers. 119kiært, at Moth liefer lofad yður golt, betra er haldan heiti etc. Ö11 hans lofford eru smiorvæg; Marchus Gio þechti eg i gammel dage, hann er vanur ahrifum, klorar vel or þessu, kostulegur tnadur. Þridia part aff sakfalli a Islandi, sem syslu menn liafa, ætti at leggiast til sorenschriffara, því omak er tekid aff syslu monnum, eigi meir enn einn syslu madur i hverri syslu, laki bestilning i cancelie, koste litid; sma mini a Islandi sem annarstadar, þó viss qvantum, livad marger rixd. a hvoria hofn eiga at færast, so var i minu minne. Finst och vist ein bok a Bessastodum, hvar viss taxte er settur a feste peninga firir hveria syslu; þar til sa lange kom þangad, þordi eingin meir at laka, þa for kolla, och þó vissu þeir echi annat enn vel væri. Her med etc.

At lata mig vila, hvort oll loginn eru clar a Islandi.